

Datum **Date** 28 januari 2010
Referentie **Reference** 0910.38.N002
Onderwerp **Subject** Juryrapport Daylight Award 2010

Daylight Award 2010

De Daylight Award is een tweejaarlijkse kwaliteitsprijs voor utiliteits- en woningbouwprojecten in Nederland waarin een optimum bereikt is tussen daglichttoetreding, de toepassing van kunstlicht en het overige gebouwontwerp. De Daylight Award is in 2008 voor het eerst uitgereikt. Zij is in het leven geroepen om architecten en opdrachtgevers te belonen voor hun getoonde daglichtambitie en anderen te inspireren met bijzondere en goede voorbeelden van uitmuntende daglichtarchitectuur.

Naast een kunstwerk van Han de Kluijver is aan de Daylight Award een geldbedrag verbonden van 1250 euro. De Award is een initiatief van de Stichting Living Daylights, Reed Business en VNU Exhibitions en wordt mede mogelijk gemaakt door SenterNovem, Colt, Velux, VMRG, Metaglas en HunterDouglas. De uitreiking van de Daylight Award 2010 vindt plaats op 28 januari 2010 op het Material Xperience onderdeel van de vakbeurs Gevel en Licht & Architectuur, georganiseerd door VNU Exhibitions in AHOY Rotterdam.

Daglichtambities

Goed daglicht begint met ambitie bij zowel de opdrachtgever als het ontwerpteam. Veel van de ingezonden projecten laten zien dat de ambitie t.a.v. de rol van daglicht in het gebouw groeit. Bij steeds meer projecten is heel duidelijk in alle fasen van het ontwerp nagedacht over hoe dag- en kunstlicht kan bijdragen aan een leefbaar gebouw. De jury constateerde tevens dat met name het aspect daglicht en duurzaamheid en dan vooral energiezuinigheid nog onvoldoende aandacht krijgt van de betrokken ontwerpers en adviseurs. Bij teveel projecten is het kunstlicht niet of nauwelijks afgestemd op het binnenvallende daglicht wat betekent dat ondanks het overvloedig aanwezige daglicht het kunstlicht de gehele dag verkwistend aan is. Onnodig en ook een verkeerd signaal.

De awardwinnaar 2010 in de U-bouw laat zien dat een meervoudige daglichtambitie (daglicht wordt ingezet voor; sociale veiligheid, uitzicht, psychisch welbevinden, verlichting en energiebesparing) een geweldige basis biedt voor humane, duurzame architectuur.

Living Daylights stimuleert opdrachtgevers en architecten om bij toekomstige bouwopgaven een heldere daglichtambitie te formuleren en daar aan vast te houden. De inzendingen van 2010 zijn daarvoor een prikkel en bron van inspiratie.

Jury

De jury voor de Daylight Award 2010 bestaat uit:

Ronald Schleurholts (cepezed, winnaar van de Daylight Award 2008) - *juryvoorzitter*

Paul van Bergen (DGMR),

Peter de Winter (Reed Business),

Michel Kalis (Velux),

Atto Harsta (Aldus bouwinnovatie, oprichter Stichting Living Daylights)

De beoordelingscriteria

- A.** De voorbeeldfunctie van het project; in hoeverre levert het project / de oplossing een bijdrage in de ontwikkeling van het gebruik van daglicht;
- B.** Het veronderstelde optimum tussen daglichttoetreding, kunstlichttoepassing, uitzicht, warmtebelasting en architectuur; In welke mate zorgt daglicht voor de verlichting van het gebouw (transport van daglicht, energiebesparing) en is er sprake van een integrale afstemming van het gebruik van daglicht en kunstlicht;

Worden de bijkomende aspecten van daglicht (opwarming, visuele hinder, comfort etc.) door het gebouw zelf ondervangen ;

C. In hoeverre is daglicht een bepalend, prikkelend, ontroerend element in de architectuur en van het gebouw;

D. Wat is de relatie tussen gebouwgebruiker en daglicht (bijv. persoonlijke beïnvloeding daglicht, beleving en veiligheid van het gebouw); Wat is de rol van de locatie (natuur) en uitzicht in het daglichtontwerp ?

Juryrapport

De Daylight Award 2010 is op voorhand een succes. Kwamen er bij de eerste editie in 2008 nog 44 inzendingen binnen, dit keer bleef de teller steken op 79 inzendingen. Bijna een verdubbeling ten opzichte van de eerste editie. Alle inzendingen waren volgens de jury van een behoorlijk niveau en de meeste van de ingezonden projecten werden onderbouwd door doelbewuste daglichtstudies. Opmerkelijk was het aantal gebouwen dat via atria daglicht ontvangen. Een trend misschien? Maar hoe dan ook, de bijna tachtig ingezonden projecten bewijzen in elk geval dat daglicht voor opdrachtgevers, architecten, adviseurs en andere betrokken partijen *serious business* is.

Bij de eerste editie van de Daylight Award moest de jury nog wikken en wegen tussen kantoren, woningen, scholen of andere gebouwen om uiteindelijk één winnaar te kunnen benoemen. Dat kwam toch neer op de spreekwoordelijke appels met peren vergelijken en daarom is besloten de Award toe te kennen aan twee categorieën: **woningbouw** en **utiliteitsbouw**.

Beoordeling

In de eerste beoordelingsronde heeft de jury uit de 79 inzendingen vijf genomineerden per categorie benoemd. Alle tien genomineerde projecten zijn vervolgens door een jurydelegatie bezocht vanuit de eenvoudige gedachte dat de kwaliteit van daglicht in een gebouw niet te beoordelen is vanaf een foto. De 69 projecten die in de eerste beoordelingsronde afvielen, waren zonder uitzondering de moeite waard. Dat de jury ze niet nomineerde, had dus niet met de kwaliteit op zich te maken. Doorslaggevend was dat de afgevalen gebouwen vaak heel inventieve oplossingen voor daglichttoetreding hadden, maar onvoldoende scoorden waar het ging om het optimum tussen daglichttoetreding en gebruik van kunstlicht. De jury wil hierbij wel de aantekening plaatsen dat kunstlichtontwerpen in gebouwen helaas nog steeds een ondergeschoven kindje is. Waar daglichttoetreding in de genomineerde gebouwen dik in orde was, viel niet één van de inzendingen op door toepassing van een hecht doortimmerd kunstlichtplan. Dat is jammer en tegelijkertijd een uitdaging voor de sector. Belangrijkste beoordelingscriterium is en blijft volgens de jury echter de voorbeeld- en inspiratiefunctie van het gebouw. De vraag die bij dit criterium hoort is in hoeverre de daglichttoepassingen in een project een bijdrage leveren in de ontwikkeling van daglichtgebruik in toekomstige gebouwen.

De winnaars

Tijdens de tweede jurybijeenkomst was het wikken en wegen tussen de Caballero Fabriek in Den Haag en de TBS kliniek in Almere. Allebei indrukwekkende gebouwen die elk op geheel eigen wijze de gebruiker onder de beking van daglicht stellen. Toch bleek een winnaar aanwijzen weliswaar lastig, maar niet ondoenlijk. Uiteindelijk werd nagenoeg unaniem besloten dat in de categorie utiliteit de TBS kliniek in Almere de hoogste ogen ging gooien. Studio M10 heeft met het ontwerp van dit gebouw volgens de jury op onorthodoxe wijze invulling gegeven aan het doorgaans starre en dichtgetimmerde programma van eisen van opdrachtgever Rijksgebouwendienst. Op zich is dat al een prestatie van formaat. In Almere is iets ongekends bereikt in het bouwtype TBS-kliniek en deze manier van denken over invulling van een programma van eisen is in de optiek van de jury op meer bouwtypes toepasbaar.

Een winnaar aanwijzen in de categorie woning bouw kostte duidelijk meer hoofdbreken. Sterk Huis in het Friese Tjalleberd en Al-Light in Haarlem daartussen was het lastig beslissen. Is Sterk Huis een kunstwerk

op zich, de woning in Haarlem zit vol slimme daglichttoepassingen die breder inzetbaar zijn dan alleen in deze woning. Dat argument gaf uiteindelijk de doorslag. Niet alleen is in Al-Light gebroken met de uitgekauwde plattegrondjes die in het gros van de nieuwbouwwoningen schering en inslag zijn, het daglicht kan overal diep in het pand doordringen. De jury was unaniem van mening dat als dit de standaard wordt, daglichttoetreding in woningen op elk denkbare locatie een reële mogelijkheid is.

TBS Kliniek in Almere

Studio M10 heeft met het ontwerp van FPC Oostvaarderskliniek Almere op onorthodoxe wijze invulling gegeven aan het doorgaans starre en dichtgetimmerde programma van eisen van opdrachtgever Rijksgebouwendienst. Op zich is dat al een prestatie van formaat. Daglicht is door het hele gebouw heen doelbewust als bouw materiaal toegepast. Dat resulteerde, samen met de consequente herhaling van prefab elementen, in een prettig gebouw waar zowel gebruikers als bewoners daglichttoetreding en uitzicht roemen als meerwaarde. Het meervoudige gebruik van de kwaliteit van daglicht; oriëntatie, uitzicht, sociale veiligheid, psychisch welbevinden, rust en natuurlijk als dynamische verlichtingsbron maakt dit gebouw zo bijzonder.

De TBS kliniek in de polder lijkt volgens de jury niet aan vormgeving terwijl het gebouw toch goed is vormgegeven. Het gebouw lijkt bovendien een verkapt protest tegen de gebruikelijke manier van aanbesteden. Kennelijk hoeft een relatief onervaren bureau als haar creativiteit de ruimte krijgt niet eerst vijf TBS klinieken te bouwen om een goede TBS kliniek af te leveren. In Almere is iets ongekends bereikt in het gebouwtype TBS-kliniek en deze manier van denken over invulling van een programma van eisen is in de optiek van de jury op meer bouwtypes toepasbaar. Jammer alleen dat het gebouw het moet doen zonder een op daglichttoetreding afgestemde kunstlichttoepassingen. Kunstlicht wordt nogal ongenueanceerd toegepast en dat is in de ogen van de jury een gemiste kans. Niettemin is daglicht in de Oostvaarderskliniek een even bepalend als prikkelend element waardoor dit gebouw terecht genomineerd werd voor de Daylight Award 2010.

Al-Light in Haarlem

Typerend voor de Leidsebuurt in Haarlem zijn smalle straatjes met een grote variatie aan bouwhoogtes en stijlen. Niet de meest voor de hand liggende locatie om een woning te realiseren waarin daglicht optimaal tot diep in elke woonverdieping moet kunnen toetreden. Toch heeft Border Architecture volgens de jury met vlag en wimpel invulling gegeven aan dit ingewikkelde ontwerp vraagstuk. Niet alleen is in Al-Light gebroken met de uitgekauwde plattegrondjes die in het gros van de nieuwbouwwoningen schering en inslag zijn, het daglicht kan overal diep in het pand doordringen. Door het smalle straatje was dat met daglichttoetreding door alleen de voor en achtergevel nooit gelukt. Dit probleem is opgelost door drie strategisch op het dak geplaatste lichtkokers waaromheen de ruimtes op een slimme manier geschikt zijn. De kokers brengen daglicht tot diep in alle hoeken van de woning. De jury was unaniem van mening dat als dit de standaard wordt, een optimale daglichttoetreding in woningen op elk denkbare locatie een reële mogelijkheid is.